

Jaar 1666 herinneren, niet langer vergeten

Terschelling en Vlieland herdenken de komende anderhalve week de ramp van 1666, toen de Engelsen West-Terschelling platbrandden.

TIM FIERANT

De meeste toeristen die deze zomer door de straatjes van West-Terschelling struinen, weten het niet. Anderhalve meter onder hun badslippers brandt een verhaal in de eilanden bodem. Het verhaal van Terschelling, zeggen sommigen. In de rest van Nederland kent men het nauwelijks, en daar zit hem de pijn. Er zijn eilanders die het zelfs een doofpot noemen, waarin deze beschamende episode uit de goudgerande zegetocht van Michiel de Ruyter verdween.

Het wordt de *Engelse Furie* genoemd. Of *Holmes' Bonfire*. Vernoemd naar schout-bij-nacht Robert Holmes, de Engelsman die zijn vloot op 19 augustus 1666 – midden in de Tweede Engels-Nederlandse oorlog – richting Terschelling en Vlieland stuurde. Een verbannen Nederlandse kapitein wees hem de weg; deze wist dat de eilanden betrekkelijk onbewaakt waren. Michiel de Ruyter likte in Zeeland zijn wonden na een verloren zeeslag.

Zo'n 150 tot 170 koopvaardijsschepen die voor Vlieland voor anker lagen, gingen in rook op. Daarna werd West-Terschelling platgebrand. Alleen de vuurtoren, de kerk en een handvol huisjes bleven overeind. Er vielen slechts vier doden; het gros van de bevolking was naar Harlingen gevlucht. Sommigen lopend over het drooggevalen wad, de meesten met een bootje.

„Niemand weet dat eigenlijk”, zegt de Terschellinger kunstenaar en historicus Frans Schot. „De zegetocht van Michiel de Ruyter richting Chatham, dat weet iedereen, maar deze episode bij Terschelling niet.”

West-Terschelling is door de Engelsen in brand gestoken, eilandbewoners vluchten in bootjes naar Harlingen.

Pijnlijkje verdedigingsfouten maakten volgens Schot dat de ramp werd doodgezwegen.

En dat steekt toch een beetje, al zullen de eilanders dat niet zo direct zeggen. Anne Doedens, die een paar jaar geleden samen met Jan Houter een boek over de ramp schreef, deed al diverse – vruchteloze – pogingen de gebeurtenis in zowel de Friese als de Vaderlandse canon te krijgen.

Redenen te over voor een stevige herdenking van de grote brand, dit jaar 350 jaar geleden. Van morgen tot zaterdag 27 augustus herdenkt het eiland '1666', en hoopt het de ramp daarmee voor de vergetelheid te behoeden.

Want het verhaal van de brand zat tot dusver vooral onder grond. Zo'n anderhalve meter diep onder West-Terschelling loopt de brandlaag, een 15 centimeter dikke laag as. Onlangs werd hij blootgelegd in de Comman-

Er vielen vier doden, het gros van de bevolking was gevlucht

deurstraat, voor de deur van museum 't Behouden Huys. Daar, onder een dikke laag glas, kan iedereen de aslaag zien. In het museum is een tentoonstelling over de brand.

„We begonnen met het idee: laten we Terschelling in de fik steken”, zegt Roeland Schroor van VVV Terschelling over de voorbereidingen. Zo ver zal het niet komen, maar met behulp van moderne technieken komt *Holmes' Bonfire* dichterbij dan ooit. Een driedimensionale licht-, beeld- en geluidsshow vormt het

spektakelstuk van de herdenkingsweek. Een deel wordt geprojecteerd op de Brandaris, acteurs Viggo Waas en Frank Lammers – die onlangs Michiel de Ruyter speelde in een film – spelen een scène. Ook is er een enorme marineshow, met afgevaardigden van de Britse marine, een grootschalige rampenoefening en twee toneelstukken.

Want naast dat de toeristen het verhaal verteld moet worden, kunnen sommige eilanders ook wel een opfrisser gebruiken. De tijd dat de verschrikkingen van de Engelsen als verhaaltje voor het slapen gaan verteld werden, is immers lang vervlogen.

En dus toog theatermaker Judith Oosten met haar compagnie Barrevoet langs de eilander basisscholen, samen met muzikanten Dick en Danielle de Graaff en verteller Geesje Lettinga. „Ik wilde dat de kinderen

zich konden inleven in het verhaal”, zegt Oosten. Ze liet de kinderen – tussen de acht en veertien jaar – ooggetuigenverslagen bedenken.

„Ze bedachten een verhaal rond het oude vrouwtje dat tijdens de brand haar huis niet uit wilde, wat echt is gebeurd. Ze bedachten verhalen over verpleegsters, vissers en vuurtorenwachters.”

Tijdens de herdenkingsweek voeren ze de verhalen op tijdens een voorstelling. Omlijst door muziek, waarbij Dick de Graaff onder meer een viool uit de tijd van de ramp bespeelt.

En voor wie volgende week niet op Terschelling is, is er, ook nu al, de *virtual reality*-app '1666 de vergeten ramp'. Daarmee kunnen gebruikers zich helemaal onderdompelen in hoe het eraan toe ging tijdens de ramp. En nu maar hopen dat de titel van die app snel achterhaald raakt.